

זרע שמשון המפואר

עם פירוש פרי שמשון

קובץ דרושים ערבים ומתוקים,
מרגליות זוהרות באור יקרות, מתורת רבינו
סיני ועוקר הרים, הפועל ישועות בקרב הארץ.
רבינו החיד"א וגדולי הדורות העידו עליו גדולות ונצורות.

המקובל האלקי החכם
רבי שמשון חיים נחמני זיע"א
בן רבי נחמן מיכאל זיע"א

מחבר הספרים הקדושים
'תולדות שמשון' ו'זרע שמשון'
אשר בירך והבטיח בני חיי ומזוני טבי ללומדים בתורתו,
ורבים נושעו בזכותו בכל מילי דמיטב.

בוס ישועות

ליקוט מהמחברים זי"ע אשר אמרו שהלימוד
בספריהם פועל ישועות, ומהמחברים זי"ע
שנפטרו ללא זש"ק וטמנו כוחם בספריהם,
העוסקים בתורתם זוכים לישועות כמפורסם.

ל"ז האון המקובל חסידא קדישא
רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע
לפמוד - להחנינו - להודיענו.

שם ושארית לדברים

גליון תקי"ז | חג הסוכות ושמחת תורה

א גוט קויטל

מגילת קהלת חידוש א

ביאור הפסוק בשני אופנים

מִדְרָשׁ עַל פֶּסוּק (קהלת א, ג) 'מִה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ'* (קהלת רבה א, ד), אָמַר רַבִּי בְנִימִין בִּקְשׁוּ חֻכְמִים לְגַנּוּ סִפֵּר קֵהֶלֶת מִפְּנֵי שִׁמְצָאוֹ דְּבָרִים מִטֵּיִן לְצַד מִיִּנּוֹת, אָמְרוּ כָּל חֻכְמָתוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה שָׁבָא לֹאמַר מִה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ, יָכוֹל אִף בַּעֲמָלָה שֶׁל תּוֹרָה, חֲזָרוּ וְאָמְרוּ לֹא אָמַר בְּכָל "עֲמָל", אֲלָא 'בַּעֲמָלוֹ', בַּעֲמָלוֹ אֵינוֹ עֲמַל אֲבָל עֲמַל הוּא בַּעֲמָלָה שֶׁל תּוֹרָה, עכ"ל.

דְּנַפְשִׁיהָ קָא עֲבִיד^ב. וְהִסְלָקָא דַּעְתָּא שֶׁל הַמִּקְשָׁן הִיא, שֶׁכָּל מִי שֶׁעוֹמֵל בַּתּוֹרָה צָרִיךְ שִׁיַּעֲמַל לְקִיּוֹם הָעוֹלָם וְלֹא לְקִיּוֹם עֲצָמוֹ, וְזוֹ הִסְלָקָא דַּעְתָּא עֲצָמוֹ שֶׁהִיא לָהֶם מִתְחַלָּה, וּמִשּׁוֹם הַכִּי לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְחַלֵּק בֵּין בַּעֲמָלוֹ לְעֲמַל סֵתֶם, וְלִכֵּן בִּקְשׁוֹ לְגַנּוּ וְכו', דְּהוּאִיל דְּמַלְת 'בְּכָל' מְרַבָּה אֲפָלוֹ עֲמַל שֶׁל תּוֹרָה, אִי אֲפָשָׁר לֹאמַר מִה יִתְרוֹן לְאָדָם וְכו'.

סברת התורן שבתחילה עמל עבדו

אָמְנָם אַחֲרָ כֶּף הַגִּיעָה דַּעְתָּם לְתוֹרֹן הַתְּרַצָּן, דְּכִי קָא עֲבִיד אֵינִישׁ אַדְעָתָא דְּנַפְשִׁיהָ קָא עֲבִיד מַעְקָרָא, עַל דֶּרֶךְ לְעוֹלָם יַעֲסֹק אָדָם בַּתּוֹרָה וּמַצּוֹת אֲפָלוֹ שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה שְׂמִתּוֹךְ וְכו' [שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה בָּא לְשִׁמָּה] (פסחים ג, ב). וְאִזְ חֲזָרוּ לְדִיִּיק מַלְת בַּעֲמָלוֹ דְּלֹא בְּכָל עֲמַל שֶׁל תּוֹרָה מִשְׁתַּעֲי, רַק בְּאוֹתוֹ שֶׁהוּא עֲמַל מַעְקָרָא אַדְעָתָא דְּנַפְשִׁיהָ, שְׂאִינוֹ לְשִׁמָּה, בַּעֲמָלוֹ דִּיקָא.

כשאנו לומד לשמה לא נהנים המלאכים

וּבִפְרָק ד' דְּפִסְחִים אֵיתָא (שם) רַבָּא רַמִּי כְּתִיב (תהלים קח, ה) 'כִּי גָדוֹל מַעַל שְׁמִים חֲסִדְךָ', וּכְתִיב (שם נז, יא) 'עַד שְׁמִים', כָּאֵן בַּעֲוִשִׁים לְשִׁמָּה כָּאֵן בַּעֲוִשִׁין שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה. וּפִרְשׁ הַרִּי"ף (על עין יעקב) בַּעֲוִשִׁים לְשִׁמָּה מִתְקַיְמִים אִף הַשְּׁמִים בְּזִכּוּתוֹ וְנִהְיִים אִף הַמַּלְאָכִים, אֲבָל שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה חֲסִדְךָ מְגִיעַ עַד

קֶשֶׁה, וְכִי דְּבַר רַחוּק הוּא זֶה שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ לְהִבְיִנוּ מִתְחַלָּה קֶדֶם שִׁיבְקִשׁוּ לְגַנּוּ, וּמִהוּ חֲזָרוּ לֹאמַר. וְעוֹד קֶשֶׁה דְּהָא כְּתִיב בְּכָל עֲמָלוֹ, וּמַלְת 'בְּכָל' מְרַבָּה כָּל מִינֵי עֲמַל אֲפָלוֹ עֲמַל שֶׁל תּוֹרָה.

סברת המקשן שגם בתחילת הלימוד אינו עמל עבור עצמו

אָמְנָם חֲדָא פִּירוּקָא לְחִבְרָתָהּ, דְּאֵין הַכִּי מִי דְּמַלְת 'בְּכָל' מְרַבָּה עֲמַל שֶׁל תּוֹרָה, אֲלָא דְּאִמְרִינָן בִּפְרָק ו' דְּפִסְחִים (סח, ב) רַב שֵׁשֶׁת כָּל תְּלִיתִין יוֹמִין מִהֲדַר לִיה תְּלִמּוּדָא, וְאָמַר חֲדָא נִפְשָׁא חֲדָא נִפְשָׁא, לָךְ קָרָאִי לָךְ תְּנָאִי, אֵינִי וְהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֶלְמָלָא תּוֹרָה לֹא נִתְקִימוּ שְׁמִים וְאָרְץ, שְׁנַאָמַר (ירמיה לג, כה) 'אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שְׁמִים וְאָרְץ לֹא שְׁמִתִּי, מַעֲיָקָרָא כִּי עֲבִיד אֵינִישׁ אַדְעָתָא

פרי שמשונו

א. מה יתרון לאדם בכל עמלו שיצמל תחת השמש. ב. רב ששת חזר על לימודו כל שלשים יום, ואמר תשמחי נפשי תשמחי נפשי, כך קראתי בתורה, כך שיתני משניות וברייתות. שואלת הגמרא, הלא רבי אלעזר אמר שהתורה היא קיום שמים וארץ, ומדוע אמר רב ששת שהתורה היא בעבורו. ומתרת הגמרא, שאכן בתחילה אדם לומד עבור התועלת שלו, ורק אחר כך לומד עבור קיום העולם. ג. היות שסברו שכבר בתחילה שאדם לומד, הוא לומד עבור קיום העולם ולא עבור עצמו. נמצא שמה שכתוב מה יתרון וגו' בכל עמלו, ומה שכתוב 'בכל' משמע שגם בעמל התורה אין לו לאדם יתרון. לכן בקשו לגנו, שהרי בדאי שיש בעמל התורה יתרון. ד. סברת התרצן, שאכן בתחילה לומד רק עבור עצמו ולא עבור העולם, ומה שכתוב בכל עמלו מדובר על עמלו שלו ולא על עמל של התורה שעמל עבור כל העולם. ואכן בעמל שלו אין יתרון, כדלהלן בהרחבה. ה. כי גדל עד שמים חסדך ועד שחקים אמתך.

שָׁמִים לְבָד, וְהֵם אֵינָם מִתְקַיָּמִים בְּזֶה, וְאֵין נִהְיִים מִמֶּנּוּ הָעֲלִיּוֹנִים זֹלַת הַתַּחְתּוֹנִים, עכ"ל.

א. תחת השמש מרמז לדבר שאין העליונים נהנים ממנו

וּבְזֶה יָבֵא פֶשֶׁט הַכְּתוּב עַל נִכּוֹן, 'מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ' דְּהֵינּוּ מֵה שְׁיַעֲמַל מִתַּחֲלָה אֲדַעְתָּא דְּנִפְשֵׁיהּ, 'שְׁיַעֲמַל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ' שְׁאֵין נִהְיִים מִמֶּנּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָעֲלִיּוֹנִים אֲלֹא הַתַּחְתּוֹנִים, זֶה אֵינוֹ נִקְרָא יִתְרוֹן.¹

ב. בעניני עוה"ז, יתכן שימצא אף ללא יגיעה

וּבְדֶרֶךְ אַחֵר עוֹד יֵשׁ לְפָרֶשׁ הַכְּתוּב, דְּגִרְסִינָן

סיכום החידוש:

בעבורו ולא בעבור העולם, בְּעָמְלוֹ אֵינוֹ עֹמֵל כַּהִמְשֵׁךְ הפסוק 'שְׁיַעֲמַל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ', שהתורה שלומד שלא לשמה היא נחשבת תחת השמש, שאינה מועילה למה שהוא מעל השמים, אֲבָל עֹמֵל הוּא בְּעָמְלָה שֶׁל תוֹרָה שאכן מועיל גם לשמים מעל.

פירוש נוסף (מבאר את הפסוק ולא את הגמרא): הפסוק מדבר על משא ומתן, שיתכן שאדם יתייגע ולא ימצא, או ימצא ולא יתייגע, מה שאין כן בתורה, שאם אדם יגע הוא מוצא. וזה מה שאמר הפסוק: מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ מדוע לו לאדם לעמול [בכל כוחו] שְׁיַעֲמַל בדברים גשמיים שהם תחת הַשֶּׁמֶשׁ, כי יתכן שימצא אף ללא עמל.

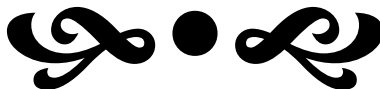
נתבאר שני פירושים בפסוק, פירוש ראשון בדברי הגמרא על פי מה שאמרו שבתחילה יעסוק אדם שלא לשמה ואחר כך לשמה, ומעלת התורה לשמה שמועילה אף מעל השמים לשמים ולמלאכים.

ובתחילה הבינו חז"ל בפסוק 'מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ' שמדובר גם על עמל תורה, ולכן בְּקִשּׁוֹ חֲכָמִים לִגְזֹז סֵפֶר קִהְלָת, שהבינו שמדובר גם על הלימוד שאדם לומד שהוא לתועלת העולם, ועל זה שאלו שהרי עמל התורה מועיל גם למעלה, ומה שייך לומר 'מה יתרון'.

חֲזְרוּ וְאָמְרוּ לֹא אָמַר בְּכָל "עֲמָל", אֲלֹא 'בְּעֲמָלוֹ', שהעמל של תחילת הלימוד הוא רק

פרי שמשון

ו. הגמרא מקשה סתירה האם חסד גדול מעל השמים, או עד השמים. ומתרצת, שבעושים לשמה היינו מעל השמים, דהיינו שמועיל גם לשמים ולמלאכים השוכנים בה, אך עושים שלא לשמה מועיל רק עד השמים שאינו מועיל לשמים ולמלאכים.² זאת זה הוא עמל עבור עצמו. ח. תחת השמש, היינו הדברים הגשמיים, כמו שאמרו בשבת (ל, ב): [תחת השמש] הוא דאין לו [יתרון], קודם שמש יש לו. וראה באלשיך כאן: מה יתרון וכו', לומר פקח ענין וראה כי מה יתרון או שלמות יקנה והיה לאדם בכל עמלו אשר יעמל בדברים אשר המה למטה לארץ, תחת הגלגל היומי, בדברים ארציים וחומרים. ט. מתורץ הפסוק, שאכן אין יתרון לאדם 'בעמלו' שלו שלומד בתחילה על דעתו, שבעמל זה הוא עמל רק 'תחת השמש', שאינו מועיל לשמים. י. פירוש זה אינו מתייחס לדברי הגמרא. יא. סיעתא דשמיא - ויש יגע ואינו מוצא (רש"י). יב. מסקנת הגמרא, שבתורה אם אדם יגע הוא ימצא, אבל במשא ומתן יתכן שיתייגע ולא ימצא. יג. זה מה שאמר 'מה יתרון וגו' שיעמול תחת השמש' שבדבר שהוא גשמי, לאו בהכרח שיעמול, שהרי לפעמים יגע ואינו מוצא, ולפעמים מוצא אף שאינו יגע [ומסתבר שיגע קצת, כמו שמובא בחז"ל (מדרש תהלים כג) על הפסוק (דברים ז, ב) 'וּבְרַכְךָ ה' בכל מעשה ידיך'].

מגילת קהלת חידוש ב

ביאור הגמרא

אחר, הָא אַמְרִינָן (שבת ל, א) אֵין מַלְכוּת נִגְזַעַת בְּחִבְרָתָהּ אֶפְלוּ כְּמֵלָא גִימְהָ, וְהִיא רְאוּיָ לְהֵם לְהִסְתַּלַּק בְּדִי לְהִנִּיחַ מְקוֹם לְבָנֶיהֶם.¹

וְיֵשׁ לֹמֵר, דְּאִמְרִינָן בְּפֶרֶק קָמָא דְּמַגְלָה (יג, ב), כְּשֶׁהֲקִבָּה פּוֹסֵק גְּדֻלָּה לְאָדָם, פּוֹסֵק לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. וְהָיָה דּוֹמֵמָא לְמֵאֵי דְאִיתָא בְּשִׁלְחָן עֲרוֹךְ חֲשֹׁן מִשְׁפָּט סִימָן רמ"ח (ס"א), הַנּוֹתֵן מִתְּנָה לְפָלוּנִי וְאַחֲרָיו לְפָלוּנִי אֵין לִשְׁנֵי אֶלָּא מֵה שֶׁשִּׁיר הָרֵאשׁוֹן לְבַד. וְאֵם כֵּן, כָּל עוֹד שֶׁהָאֲחֵר אֵינוֹ מִשִּׁיר, אֵינוֹ רְאוּיָ הַשְׁנִי לְכַנֵּס לְאוֹתָהּ גְּדֻלָּה שְׂזָכָה בּוֹ מִחֲמַת אֲבִיו.²

קשה, שלפי הנ"ל יתכן שלכן לא יהיה כלל שררה

וְאֵם תֵּאמֶר, אֵם הָאֵב יִחְיֶה הִרְבָּה שָׁנִים יוֹתֵר מֵדָא, אֶפְשָׁר שְׁבִין כֶּף וּבִין כֶּף יִתְרַצָּה הֵבֵן לְשֹׂאֵל הַמִּיתָה בְּפִיו וְאֵז לֹא יִתְקִים מֵה שְׁגָזָיו שְׂגָדְלַת הָאֵב תִּהְיֶה אֵף לְבָנָיו. וְזֶהוּ שְׂאֵמֶר (-הַמְדַּרְשׁ) אֵלוֹ הִיא אֲבִרָהּ קִים הֵיאֵךְ יִצְחָק מִנְהִיג שְׂרָרָה, דְּהִינוּ הַשְׂרָרָה שְׁנִגְזָרָה לוֹ מִחֲמַת אֲבִיו.³

מתוך, שאכן יתכן שהבן לא ימלוך

וְיֵשׁ לֹמֵר, שֶׁמֶה שְׁפּוֹסְקִין לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו אֵינוֹ דִּבֶּר מְכַרְח, שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהִיטֵת שְׂזָה הָאֵב לֹא יִהְיֶה לוֹ בָּנִים, אוֹ לֹא יִתְעַסֵּק בְּפִרְיָהּ

סוֹטָה פֶּרֶק ט' (מו, ב) תִּנָּא, הִיא לוֹזִי שְׂעוּבָעִים בָּהּ תִּכְלֶת, הִיא לוֹזִי שְׂבָא סִנְחָרִיב מְלֶךְ אַשּׁוּר וְלֹא בְלִבְלָהּ בָּא נְבוּכַדְנֶצַּר מְלֶךְ בָּבֶל וְלֹא הִתְרִיבָהּ, וְאֵף מְלֶאךְ הַמֶּנֶת אֵין לוֹ רְשׁוּת לַעֲבֹר בְּתוֹכָהּ, אֶלָּא זְקָנִים שְׂבָה בְּזִמָּן שְׂדַעְתָּן קָצָה בְּהֵן מוֹצִיאִין אוֹתָן חוּץ לַחוּמָה וְהֵם מֵתִים. וְהֵלֵא דְבָרִים קֵל וְחֹמֶר, וּמֵה כְּנַעֲנִי זֶה שֶׁלֹּא הֵלֶךְ בְּרִגְלָיו וְלֹא דִבֶּר בְּפִיו, גֶּרֶם הִצְלָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, הַמְדַּבֵּר בְּפִיו וְהַמְהִלֶּךְ בְּרִגְלָיו לֹא כָּל שֶׁכֵּן.

קשה, דמכח קל וחומר זה, לא היה להם לצדיקים למות.

אכן המיתה אצל הצדיקים כדי שבניהם יירשום

וְאֶפְשָׁר שְׂזָהוּ דְאִמְרִינָן בְּמִדְרָשׁ (ילקו"ש תהלים בית אל היתה בתחילה נקראת לו, ולאחר מות יחושע שבט יוסף רצו לכבשה מהכנענים, ולא יכלו להכנס אליה. וחזיקו עד שיצא משם איש ובקשו ממנו חסד שיראה להם שער העיר, והוא פחד לומר להם, ורק הראה להם באצבעו, והם נכנסו וכבשו את העיר. ואותו אדם הלך ובנה עיר אחרת למגוריו ומגוריו משפחתו שקרא שמה לו, ועל מקום זה נאמר בגמרא שאף אחד לא יכל לה. ג. ורק הראה לבני ישראל באצבעו, כיצד לכבשו את העיר. ד. היות שבונה את עיר לו, השניה עשה חסד עם ישראל, בכך שרמזו להם כיצד להכנס לעיר. והוא הלך משם ובנה עיר לו נוספת, והיה שכרו שלא מתו האנשים שבה. ועל זה אמרה הגמרא קל וחומר, שמי שעשה חסד לאחרים בפיו וברגליו, בודאי שיועיל זכותו לדורותיו אחריו. ה. שהרי הם עושים תמיד דוקה בפיהם בדיהם וברגליהם. ו. מתורץ, שהם מתיים משום ששואלים בפיהם. ז. על מה שאמר המדרש, שהצדיקים צריכים לשאול מיתה בפיהם דוקא. ח. הקבי"ה אמר לדוד שימות בשבת, ודוד ביקש למות באחד בשבת, וענה לו הקבי"ה: כבר הגיע מלכות שלמה בנך, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. ט. לפי סברה זו, מדוע צריכים לומר בפיהם. י. לכן הצדיק צריך לבקש בפיו למות. שאם לא יבקש בפירוש, אין הבנים יכולים למלוך תחתיו. יא. קשה על הנ"ל, שאם חייה הרבה שנים, אז בנתיים בנו יבקש למות ולא ימלוך, וכיצד יתקיים מה שנגזר עליו למלוך. ומתורץ, שזה אכן מה שאמרו במדרש, שאילו אברהם היה קיים לעולם, איך יצחק מנהיג שררה, משום שיתכן שבינתיים יבקש למות.

צדיקים לבקש בפיהם היות ושררת הבנים באה מכח האב

אֶבֶל קֶשֶׁה, שְׁאֵם הַגִּיעָה מְשַׁלֵּת בְּנוֹ אוֹ אָדָם

פרי שמשון

א. לחלו (בסוף החידוש), יובא הפסוק מוקהלת (ב, יז): וְשִׁנְאִיתָ אֶת חַיִּים בִּי רַע עָלִי הַפִּעֲשָׁה שֶׁפִּעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּי הִכַל הָבֵל וְרֵעוֹת רוּחַ. ב. העיר בית אל היתה בתחילה נקראת לו, ולאחר מות יחושע שבט יוסף רצו לכבשה מהכנענים, ולא יכלו להכנס אליה. וחזיקו עד שיצא משם איש ובקשו ממנו חסד שיראה להם שער העיר, והוא פחד לומר להם, ורק הראה להם באצבעו, והם נכנסו וכבשו את העיר. ואותו אדם הלך ובנה עיר אחרת למגוריו ומגוריו משפחתו שקרא שמה לו, ועל מקום זה נאמר בגמרא שאף אחד לא יכל לה. ג. ורק הראה לבני ישראל באצבעו, כיצד לכבשו את העיר. ד. היות שבונה את עיר לו, השניה עשה חסד עם ישראל, בכך שרמזו להם כיצד להכנס לעיר. והוא הלך משם ובנה עיר לו נוספת, והיה שכרו שלא מתו האנשים שבה. ועל זה אמרה הגמרא קל וחומר, שמי שעשה חסד לאחרים בפיו וברגליו, בודאי שיועיל זכותו לדורותיו אחריו. ה. שהרי הם עושים תמיד דוקה בפיהם בדיהם וברגליהם. ו. מתורץ, שהם מתיים משום ששואלים בפיהם. ז. על מה שאמר המדרש, שהצדיקים צריכים לשאול מיתה בפיהם דוקא. ח. הקבי"ה אמר לדוד שימות בשבת, ודוד ביקש למות באחד בשבת, וענה לו הקבי"ה: כבר הגיע מלכות שלמה בנך, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. ט. לפי סברה זו, מדוע צריכים לומר בפיהם. י. לכן הצדיק צריך לבקש בפיו למות. שאם לא יבקש בפירוש, אין הבנים יכולים למלוך תחתיו. יא. קשה על הנ"ל, שאם חייה הרבה שנים, אז בנתיים בנו יבקש למות ולא ימלוך, וכיצד יתקיים מה שנגזר עליו למלוך. ומתורץ, שזה אכן מה שאמרו במדרש, שאילו אברהם היה קיים לעולם, איך יצחק מנהיג שררה, משום שיתכן שבינתיים יבקש למות.

הכי היה מִכְרָח שִׁסְתָּלֵק מִפְּנֵי מַלְכוּת שְׁלֹמֹה
כִּי מַלְכוּתוֹ כָּבֵד נִשְׁלָמָה^{יז}.

דקדוק סתירה בין הזוהר לגמרא

וַעֲדִינוּ יֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל קֵל וְחֹמֶר הַנִּלְ"ל^{יח}. דְּאִיתָא
בְּזֹהַר פְּרֻשֶׁת תְּרוּמָה דִּף קנ"א (ע"ב) וְזֶה
לְשׁוֹנוֹ, מֵאִי טַעְמָא לֹא שְׂרִיא תַּמָּן הֵהוּא מִלְאָךְ
מִחֲבָלָא, אִי תִימָא דְלֹא קִיִּימָא בְּרִשׁוּתִיהּ, הָא
אַרְעָא קְדִישָׁא דְלֹא קִיִּימָא בְּרִשׁוֹ אַחְרָא
וּמִיתִין, בְּהֵהוּא אַתָּר אַמְאִי לֹא מִיתִין, אִי
מִשׁוֹם קְדֻשָּׁה, לִית אַתָּר בְּקְדֻשָּׁה בְּכָל יוֹשֻׁבָא
כְּגֻנָּא דְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִי תִימָא בְּגִין הֵהוּא
גִּבְרָא דְבָנֵי לֵה, כַּמָּה בְּנֵי נֶשֶׁא הָווּ דְזִכְוֹתֵהוֹן
יִתִּיר מִדְּלִילָהּ. אַתּוּ שְׁאַלוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר
לֹון וְדֹאִי הֵהוּא אַתָּרָא לֹא שְׁלֵטָא עָלֶיהָ מִלְאָךְ
הַמֹּת, וְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא בְּעֵי דְבִהֵהוּא
אַתָּר יְמוֹת בַּר נֶשׁ לְעַלְמִין, וּמַקְדָּם לְכֵן בְּהֵהוּא
דּוֹכְתָא מִיּוֹמָא דְאִיתְבְּרִי עָלְמָא אַתְתָּקֵן הֵהוּא
אַתָּרָא לְקִיּוֹמָא, וְרָא וְרָא דְרָזִין הָכָא לְאִינֹון
דְּמַסְתַּכְלִי בְּרָא דְחֻכְמָתָא וְכוּ'^{יט}, עכ"ל.

וְלִכְאוּרָה פְּלִיג אַתְלָמוּדָא דִּילָן, שְׁבִשְׁבִיל
הַזְכוּת שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם דּוֹקָא זָכָה לְנֶס הָהָא^{יז}.

וּרְבִיָּה, אוֹ לֹא יִהְיוּ לוֹ בָּנִים רְאוּיִים לְאוֹתָהּ
הַגְדֵּלָה. אִי נִמְי שְׁהַבְנִים עֲצָמָם אֶפְשָׁר
שִׁיבְרָחוּ מֵאוֹתָהּ הַגְדֵּלָה וְלֹא יִרְצוּ לְקַבְּלָהּ, אִי
מִשׁוֹם שְׁהַשְׂרָה אֵינָה שְׂרָה אֶלָּא עֲבֻדוֹת,
כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ ז"ל (הוריות י, א) כְּמִדְמָה שְׁשָׂרָה
אֵינִי נוֹתֵן לָכֶם וְכוּ' עֲבֻדוֹת אֵינִי וְכוּ'^{יח}, וְאִי
מִשׁוֹם שְׁהַרְבֵּנוֹת מְקַבֵּרָת בְּעָלֶיהָ (פסחים פז, ב).
שְׁמִלְכָד^{יח} שֶׁהָלַ תְּלִי בְּבַחֲרִיהָ וְרָצוֹן, עוֹד
קִיִּימָא לָן (כתובות נח, ב) יְכוּלָה אִשָּׁה לִזְמֹר
לְבַעֲלָהּ אֵינִי נִזְוֶנֶת וְאֵינִי עוֹשָׂה, הוּאִיל
שֶׁהִתְקַנָּה עֲשׂוּיָה לְזִכְוֹתָהּ וּלְרִצּוֹנָה^{יט}.

וּמִשׁוֹם הַכִּי כְּשֶׁהָאָב אֵינוֹ שׂוֹאֵל
הַמִּיתָה וְהַבֵּן שׂוֹאֵל הַמִּיתָה בְּחַיֵּי הָאָב לֹא
אֲכַפֵּת כָּלֵל, דּוּמִיָּא דְהֵתָם דְּאִין לְשָׁנִי אֶלָּא מֵה
שְׂשִׁיר הָרֵאשׁוֹן בְּלִבֵּד, וְלִפְעָמִים אֶפְשָׁר שִׁימּוֹת
הַשְּׁנִי קִדָּם הָרֵאשׁוֹן.

אמנם אצל דוד נקצבו ימיו מתחילת בריאתו

וּמִמַּעֲשֵׂה דְדוֹד אֵין לְהַקְשׁוֹת^{יח}, דְּהָא אֲמָרִינֵן
הֵתָם בַּהֲגָהָה (בסעף ג) שְׁאֵם נִתֵּן
לְאַחֵד עַד זְמַן קְצוּב, מִיָּד אַחֵר שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן
הֵם שֶׁל שְׁנֵי. וְיִדּוּעַ שִׁימֵי דְדוֹד הָיוּ קְצוּבִים לוֹ
מִתְחִלַּת בְּרִיאַת הָאָדָם (זוהר ח"א נה, ב) וּמִשׁוֹם

פרי שמשון

יב. וברש"י: שהשררות עבדות הוא לו לאדם, לפי שמוטל עליו עול רבים. יג. כעת מרחיב בסברה שאין הבן מוכרח למשוך יד. כד החכם גם כן יכול לומר שאינו רוצה ליטול שררה. ונתבאר ארבעה טעמים שאין מוכרח שהבן ימשיך השררה של אביו. שלש בלב, שיתכן שלא יוליד, או שלא יעסוק בפריה ורביה, ואף אם יחיו לו בנים יתכן שלא יהיו ראויים. וטעם נוסף בבן, שיתכן שיברח מה הגדולה, היות ולקחת שררה זה בעצם עבדות, או משום שזה מקצר את החיים. טו. מקשה על סברתו דלעיל, שלא מוכרח שיהיה לבנים שררה. הלא אצל דוד ראינו במסכת שבת, שהקבי"ה לא הסכים להאריך ימיו על חשבון חיי שלמה, משום שאין מלכות נוגעת בחברתה. ולפי הני"ל, סברה זו אינה קיימת, כי יתכן שהבן לא ירצה למלוך. טז. מתורץ, שהיות וימי דוד היו קצובים, היה מוכרח להסתלק בגיל שבעים, וממילא בנו שלמה ימלוך תחתיו. אמנם אצל שאר הצדיקים שלא נגזרו חייהם בעת בריאת העולם, יתכן שיארכו את חייהם. [נ"ש להקשות, שהלא מצונו בעוד מקומות שאין מלכות נוגעת בחברתה, כמובא בברכות (מח, ב) ששאל לא יכל למלוך עד שהסתיים תקופת שמואל. ולכאורה יש לומר, שבין צדיק לצדיק שאינו בנו, וודאי ששייך לומר אין מלכות נוגעת בחברתה, וכאן מדובר על אב לבנו שאלעם אין שייך לומר זאת, משום שכל המלכות המגיעה לבן היא מכח האב. ולכן קושיית רבינו היא דוקא מדוד ושלמה]. יז. שאמרה הגמרא, שאם אותו אדם שרק רימו באצבעו זכה לכל החסד, קל וחומר לצדיקים שעושים הרבה חסדים באיברי גופם. יח. ביאור: מה הטעם שלא שורה שם אותו מלאך משחית, אם תאמר שלא עומדת ברשותו, הרי ארץ הקודש שלא עומדת ברשות אחרת ומתים, למה לא מתים באותו מקום, אם משום קדושה, אין מקום בקדושה בכל הישוב כמו ארץ ישראל, ואם תאמר מפני אותו אדם שבנה אותה, כמה בני אדם היו וזכויותיהם יותר משלו. באו ושללו את רבי שמעון, אמר להם ודאי אותו מקום לא שולט עליו מלאך המות, והקבי"ה לא רוצה שבאותו מקום ימות בן אדם לעולם, ומקודם לכן באותו מקום מיים שנברא העולם נתקן אותו מקום מקודם לקיים, וסודי סודות כאן לאותם שמתבוננים בסוד החכמה. יט. מדברי הזוהר עולה שאותו מקום נגזר שלא ימות בו, ואילו מהגמרא מוכח, שהוא מפני מעלתו של אותו אדם.

משום זכותו נודמן לו המקום שכבר נגזר עליו מתחילה

ויש לומר, דבאמת הוא כף, דאותו מקום כבר היה נגזר עליו שלא ימות בו שום אדם, ובשביל זכות זה שעקם להם פיו, זכה שנגזר לו מקום זה הטוב לבנות שם העיר, והוא כמו שאמרו ז"ל (אבות פ"ד מ"ב) מצוה גוררת מצוה. וכמו שאמרו (ב"ק ט, ב) על פסוק (ירמיה יח, כג) 'ויהיו מכשלים לפניך בעת אפך וכו', שהקדוש ברוך הוא ימציא להם בני אדם שאינם מהגנים כדי שלא יקבלו עליהם שכר, וכאן הוא להפך^כ.

הטעם שבלוז אין חיים לעוה"ב

ביהמ"ק נותן חיים לעוה"ב ולו נותן חיים לעוה"ז

עוד כתב שם (בוזרה), אי הכי דבההוא אתר שריין חיים, אמאי לא אתבני תמן בי מקדשא למיחב חיים ליחבהא וכו'^כ. ובסוף סים ואמר, אתר דא יהיב חיים להאי עלמא ולא לעלמא דאתי, ובי מקדשא בהפוכא, יהיב חיים לההוא עלמא ולא להאי עלמא, דהא בי מקדשא קאי לכפרת חובין ולמזכי לון לישראל לעלמא דאתי^כ.

בעוה"ז, תנאי התורה קודם למעשה החיים, והתנאי קיים

והטעם דבההוא אתר אית ביה חיים להאי עלמא ולא לההוא עלמא, יש לומר

דאיתא בשלחן ערוך אכן העזר סימן ל"ח (ס"ב), כל תנאי צריך שיהיה בו ארבעה דברים, ומכללם שיהיה תנאי קודם למעשה. והתנאי שהתנה הקב"ה עמנו הוא קיום התורה, והמעשה הוא (דברים יא, כא) 'למען ירבו ימיכם'^כ 'למען יארכונו' וכו' (שם ה, טז)^כ, דזכה מוסיפין לו, לא זכה פוחתין לו (יבמות ג, א). ואם לא נתקיים התנאי, המעשה בטל^כ, וזהו דרך העולם. ולכן נאמר (בראשית ב, ט) 'עץ הדעת טוב ורע' ולא 'עץ החיים' וכו'^כ.

בלוז, מעשה החיים קדם לתנאי קיום התורה והמצוות

אמנם במקום הזה (-לוז), שמשענה ראשונה נגזר עליו חיים לכל יושביה עד שיצאו מתוכה, נקרא שהמעשה קדם לתנאי, והתנאי בטל והמעשה קיים. ואם כן אין מחייבים כל כף לקיים התורה שהיא עקר התנאי. ואף אם יקימוה, נקרא שכבר קבלו עולמם בחייהם באריכות ימים שיש להם בעולם הזה, שאין אדם זוכה לשתי שלחנות^כ (ברכות ה, ב). וישפיר קאמר דבי מקדשא יהיב חיים לההוא עלמא ולא להאי עלמא וכו'^כ.

אינם נפטרים מגיהנום, משום שהנ"ל רק לחומרא ולא לקולא

ואם תאמר, אם כן פטורים הם לגמרי מדינה של גיהנום, לאו הכי. משום דאמרין התם סעיף ד', יש אומרים דלא בעינן שיהיה

פרי שמשונו

ב. מתור, שאכן על אותו מקום נגזר כבר שלא ימות בו, אבל לא נגזר מי יגור שם. והועילה זכותו של אותו אדם, ולכך עלה בלבו לבנות בדיוק באותו מקום שלא מתים בו. כ. כמו שלרשעים הקבי"ה ממוציא אנשים שאינם מהוגנים כדי שלא יעשו צדקה, כך הקבי"ה המציא לאותו אדם שעשה חסד, מקום שלא מתים בו אנשים, כדי להרבות שכרו. כב. ביאור: אם כך שבאותו מקום שורים החיים, למה לא נברא שם בית המקדש לתת חיים ליושבי וכו'. כג. מקום זה נותן חיים לעולם הזה ולא לעולם הבא, ובית המקדש בחיפ, נותן חיים לעולם ההוא ולא לעולם הזה, שהרי בית המקדש עומד לכפרת חטאים ולזכות את ישראל לעולם הבא. כד. למען ירבו ימיך וימי בניך על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיך לתת להם כימי השמים על הארץ. כה. כפי אית אבד ואת אבד פאשר צד ה' אלקיך למען יארכיך ימיו ולמען ייטב לך על האדמה אשר ה' אלקיך נתן לך. כו. אם לא נתקיים התנאי של לימוד וקיום התורה, בטל המעשה של אריכות ימים. כז. לפי שאדם הראשון אכל מעץ הדעת, לא הותר לו לאכול מעץ החיים, כי חייו תלויים בהבדלה בין טוב לרע. כח. בלוז שהמעשה דהיינו האריכות ימים קדם לתנאי, אם כן אינם מחויבים כל כך לתנאי של קיום התורה, ולכן אינם רגילים לקיים אותה, ולא יקבלו על כך שכר בעולם הבא. ואף אם יעשו המצוות, היות שיש להם אריכות ימים בעולם הזה, נחשב שקיבלו שכרם כאן וכבר לא יקבלו בעולם הבא. כט. בבית המקדש התנאי קודם למעשה כמ"ל, ולכן נאמר בבוזר שאינו נותן אריכות ימים בעולם הזה, משום שאין אדם זוכה לשתי שולחנות. ל. יושבי אותו מקום, שאצלם התבטל התנאי.

בַּתְּנָאִי אַרְבָּעָה דְּכָרִים אֵלּוּ, אֶלָּא בַּמָּקוֹם

דָּאִתִּי מִיִּנְיָהּ חוֹמְרָא וְלֹא הִיכָא דָּאִתִּי מִיִּנְיָהּ קוֹלָא. וְהִכָּא הָוָה אִתִּי מִיִּנְיָהּ קוֹלָא, שְׂיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הָזֹאת הָיוּ פְּטוּרִים מִקְיוֹם הַמְצוֹת, וְלֹא אֲמַרְיִןן הִכִּי אֶלָּא עַל כָּל פְּנִים הַתְּנָאִי קָיָם לְהַחְמִירָא.

ביאור פסוק באיוב

וּלְפִי הַסְּבָרָא הָרְאשׁוֹנָה, זֶהוּ שְׂאֲמַר אִיּוֹב (איוב כח, יג) 'לֹא יָדַע אֲנוֹשׁ עֲרֻכָּה וְלֹא תַמְצָא

וְזֶהוּ שְׂאֲמַר הַכְּתוּב (קהלת ב, יז) 'וְשָׂנֵאתִי אֶת הַחַיִּים כִּי רַע עָלַי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמַשׁ כִּי הִכַּל הֶבֶל וְרַעוּת רוּחַ'. כְּלוֹמַר שְׂנֵאתִי חַיִּים שֶׁל אוֹתָהּ הָאָרֶץ, 'כִּי רַע עָלַי הַמַּעֲשֶׂה' שֶׁל אוֹתָהּ הָאָרֶץ, שֶׁבְּשִׁבְלִי שֶׁהַמַּעֲשֶׂה קָדָם, הַתְּנָאִי בִטֵּל וְהִיא כְּלֵא הִיא, וּלְפִי זֶה 'הִכַּל הֶבֶל וְרַעוּת רוּחַ'.

סיכום המאמר:

האב. אך באמת יתכן כמה אופנים שהשררה לא תמשיך לבן [כגון שהאב לא עסק בפריה ורביה, או שלא הוליד, או שבנו אינו רוצה ליטול שררה וכמו שאמרו שיש בזה עבדות], ויתכן שהבן ימות בחיי אביו אם יבקש למות לפני שאביו ביקש. וזה מה שאמרו 'אילו היה אברהם קיים' היינו בשררה שלו, האיך יצחק מנהיג שררה.

ומה שאמרו אצל דוד שאין מלכות נוגעת בחברתה [אף שמדובר בשררה העוברת מאב לבן], משום שמלכתחילה שנותניו היו קצובות שבעים שנה, וכבר מתחילה היה שלמה אמור למלוך מיד בסיום שנותיו.

וקשה, שהלא בזוהר הקדוש מובא, שמעלת המקום בלזז אינה בכוחו של אדם פלוני, או קדושת ארץ ישראל, אלא שכך נגזר בחכמה ובסודות עילאיים מלפניו. ומדוע הגמרא אומרת, שהוא מפני חסדיו של אותו אדם.

אלא, שאכן נגזר על המקום שלא ימותו בו, ועד החסד שעשה, אף אחד לא ידע על מקום זה ולא הגיע לשם. ומשום חסדו, הקב"ה כיון אותו שיגיע לאותו מקום כדי שיהיה הצלה לו ולזרעו אחריו.

*

לא. לכאורה לפי מה שאמר בלזז שהתבטל אצלם התנאי, אם כן מדוע הם נענשים. והתשובה היא, שמה שאמרנו שהתנאי קיים רק אם הוא קודם, זה רק לחומרא. אבל לקולא, אומרים שהתנאי קיים אף אם בא אחר המעשה. ולכן גם בלזז, אף שהמעשה של אריכות ימים הקדים לתנאי של קיום התורה. מכל מקום עדיין לחומרא, צריכים לקיים התורה, ואם לא יקיימו, יענשו בגיהנם. לב. ארץ החיים היא לזז שיושבת חיים לעולם, ולכן שם לא ידעתי את ערכה של התורה, היות שאינם רגילים לקיים את התורה, שהם אומרים שהתנאי קודם למעשה. לג. נתבאר הפסוק: וְשָׂנֵאתִי אֶת הַחַיִּים היינו ארץ לזז שהיא ארץ החיים כִּי רַע עָלַי הַמַּעֲשֶׂה שיש להם אריכות ימים אף ללא התנאי של קיום התורה [שֶׁנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמַשׁ ללא התורה שהיא מעל השמש] [ז] כִּי הִכַּל הֶבֶל וְרַעוּת רוּחַ שהחיים פחות חשובים מקיום התורה והמצוות, ולבסוף ייענשו בגיהנם.

לתנאי, שיש להם אריכות ימים לפני קיום התורה, ואינם מחוייבים כל כך לקיים התורה, ולכן יש להם חיים בעולם הזה. והיות שאין אדם יורש שתי שולחנות, אין להם חיים בעולם הבא. ומכל מקום נענשים בגיהנם על עבירות שיש להם, כי לחומרא חל התנאי אף כשהוא בא לאחר מעשה.

אמנם בית המקדש שתלוי בקיום התורה, אז הוא מביא חיים לעולם הבא ולא לעולם הזה, שלא כל אדם זוכה לשתי שולחנות.

עוד יבואר דברי הזוהר, שבית המקדש נותן חיים לעולם הבא ולא לעולם הזה, ולזו נותן חיים לעולם הזה ולא לעולם הבא. על פי דין השולחן ערוך, שכדי שהתנאי יתקיים, צריך שהתנאי יהיה קיים קודם למעשה. וזה רק לקולא, אמנם לחומרא יכול לחול התנאי אף אם לא קדם למעשה.

ולעניינינו, התנאי הוא קיום התורה, והמעשה הוא אריכות ימים, ככתוב 'למען יאריכון וגו' ופסוקים נוספים. ואצל לזו, היה המעשה קודם

מגילת קהלת חידוש ג

העתים מכוונים אחד נגד השני

עֲנִינִי בַּחֲסָרוֹן, שְׁדִי לַעֲבֹד לְהִיּוֹת כְּרָבָו (ברכות נח, ב), וְהַשָּׁכָר יִהְיֶה שְׁמֹר לַעֲתִיד. וְלִהְפֹךְ גַּם כֵּן אִם אָדָם רָשָׁע נוֹלָד בְּעֵת יָמִין וּבִמְלֹי הִירָח, יִהְיֶה מְצֻלָּח בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְעָנָשׁוּ יִהְיֶה שְׁמֹר לוֹ לַעֲתִיד, כְּדִכְתִּיב (דברים לב, לה) 'לַעֲתָת תָּמוּט רִגְלָם כִּי קָרוֹב יוֹם אִידָם'. וּתְפִלַּת הַצַּדִּיקִים מִהֶפְכַּת מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת הַרַחֲמִים, כְּדֹאמְרִינָן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (ז, ב) עֲתִים לְטוֹבָה עֲתִים לְרָעָה וְכו'. צַעֲקוֹ קֹדֶם גְּזֹר דִּין נַעֲנוּ וְכו'.

כשישראל צדיקים אינם מפחדים מכ"ח מחנות

וְזֶהוּ סוֹד הַפֶּסוּק (תהלים קיא, ו) 'בַּח מַעֲשֵׂיו הִגִּיד לַעֲמוֹ, שֶׁשְׁשִׁי־שְׂרָאֵל צַדִּיקִים אֵינָם מִתְיָרָאִים מֵאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם, דְּכִתִּיב (ירמיה י, ב) 'כִּי יִחַתּוּ הַגּוֹיִם מִהֶמָּה, גּוֹיִים יִחַתּוּ וְלֹא

עֵת לָלֶדֶת וְעֵת לָמוּת וְכו' עַד עֵת מְלַחְמָה וְעַת שָׁלוֹם (קהלת ג ב-ח)

עֵת לָלֶדֶת וְעֵת לָמוּת (קהלת ג, ב).

ללבנה כ"ח מחנות נגד מחנות שכינה יד לימין ויד לשמאל

יְדוּעַ (פירושו הראב"ד ספר יצירה פ"א מ"ב) שִׁישׁ לְלִבְנָה כ"ח מַחֲנוֹת שֶׁהִיא מְקַפֶּת בֶּהֱן הָעוֹלָם בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ מִהַתְחַלֵּת הָאוֹרָה עַד כְּבוֹי הָאוֹרָה, וְהֵן הֵן כ"ח מַחֲנוֹת שֶׁכִּינָה שְׁדָנָה בֶּהֱם אֶת הָעוֹלָם, י"ד לְיָמִין וְי"ד לְשְׂמָאל, מִצַּד הַחֶסֶד וּמִצַּד הַדִּין.

כשהצדיק נולד בחסרון יתנהלו כך עניניו ויהיה רע לו

וְאִם הַצַּדִּיק נוֹלָד בְּעֵת חֲסָרוֹן הָאוֹרָה, יִתְפַּעֲלוּ

פרי שמשונו

א. זה לשון: והנה סדרתי לך כ"ח מחנות שכינה, אשר השכינה מתהלכת בי"ד מחנות לימין ובי"ד מחנות לשמאל, ומהם יהיו כל משפטי השכינה אשר דנה בהם הבריות, ומהם יוצא כל משפט לידת הבנים מצד החסד, או מיתות מצד הדין וכו'. וצריך אתה לידע שכשם שיש ללבנה כ"ח מחנות שהיא מקפת בהן בכל חודש וחודש, כן יש למלכות כ"ח מחנות שסובבת בהן מתחלת האורה עד כבוי אורה, ועל פי אלה המחנות יהיה כל משפטי המלכות. והנה כל היצורים אשר יתפעלו באחד מאלו הכ"ח מחנות יקבלו גזירות מן הכ"ח עתים הנוכרים כאן, וזה יסוד לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. ב. וראה בספר נחמד ונעים (לר"ד גנו סי' רצט): בהיות שהאל יתברך נתן כח וממשלה לז' כוכבי לכת להנהיג את העולם השפל, על כן סיבובם ומהלכם אשר השמש שהוא יושב באמצע כמלך יושב בתוך עמו, לו משפט הבכורה ולו הגדולה והממשלה בהנהגת עולם השפל יותר מכולם. ואחרי השמש כתבו המחברים שהירח להיות קרוב לכדור הארץ יותר מכולם, נתן לו האל יתברך הממשלה שעל פי סיבובו ומהלכו ינהיג את עולם השפל יותר מכל שאר כוכבי הלכת אשר כל זה מצאתי בנסינכם, על כן תדע לך שחכמי הורו חלקו את גלגל המזלות לכ"ח חלקים וקראו לכל חלק מחנה, והגיע לכל מחנה ומחנה ב"ח מלכות. ומצאו בעיונם שלפי מצב הירח בכל מחנה ומחנה יגיד לנו איכות טבע זמן החוה מה יהיה לו, קר או חם, לח או יבש, או שאר ענינים וזולתם. המשל בזה כאשר ימצא הירח בתחילה מזל טלה עד קרוב לסוף המעלה י"ג ממנו שהוא המחנה הראשונה, יגיד לנו שזמן החוה יהיה בינוני וממוצע בין קור וחום לח ויבש. ומחנה השנית שהוא מ"ג מעלות לחללאה עד קרוב למעלה כ"ו כאשר ימצא בה הירח יגיד לנו שהזמן החוה יהיה חם ויבש, וכן על דרך זה עיינו כל מחנה ומחנה עד סוף כל הכ"ח מחנות שבכל זמן היקף הלבנה, וכתבו זה בלוחותם (בלוחות שלהם) בכל שנה ושנה כמתנבאים על כל יום מה יהיה לו מדי איכות שהם קר חם לח ויבש. ג. ולזה מרמז כח מעשינו, שהכ"ח מחנות הם לטובה ולא לרעה.

לצדיק יש דין לטוב בעבורו ונמצא שכל העתים שווים

אבל האמת הוא ששהדין שפוגעים הצדיקים
הוא לטוב להם להגדיל שכם, והחסד
שמגיע לרשעים הוא לרע להם להאבידם
בענש חמור, ונמצאו הימנים והשמאלים
'אחד באחד יגשו' (איוב מא, ח) 'יתלכדו ולא
יתפרדו' (שם ט), והכל הולך אל מקום אחד.
וכן הוא סדר העולם שהיום לזה מן הלילה
והלילה לזה מן היום' (ויק"ר כא ד), וכתב
(בראשית א, ח) 'ויהי ערב ויהי בקר יום אחד'.

מקדים שיפרש העתים באופן שמדובקים האחד הם השני

ולפי דרך זה, נתחיל לפרשם שנים שנים
בפרטות כל אחד ואחד קשור ומדבק
עם חברו הנצב לצמיתו.

סיכום המאמר:

עיתים, שחציים לטובה וחציים לרעה. וכמו
שנתבאר, שגם מי שנולד במזל טוב, הטוב הוא
לרע עבורו שיענש בעולם הבא, נמצא שבכל טוב
יש גם רע, ובכל רע יש גם טוב. ולכן לא כתב
בכולם לפי הסדר של החסד לפני הדין, כמו שכתב
בראשון עת ללדת לפני עת למות, אלא לפעמים
היפך הסדר כמו שהקדים עת להרוג לעת לרפוא.
משום שכולם הולכים למקום אחד. וכמו שהיום
והלילה לווים זה מזה.

וגם העתים הבאים, אומר הזרע שמשון,
יבוארו באופן שכל שנים הם קשורים ומדובקים
אחד אל השני, ומדברים על אותה משמעות או
אותו ענין.

ישראל (סוכה כט, א). וכן הוא אומר (תהלים קמז, ה)
'גדול אדונינו ורב כח'.

כ"ח עתים הכתובים כאן הינם כנגד כ"ח מחנות

וכנגד כ"ח מחנות האלו, כתובים כאן כ"ח
עתים, י"ד לטובה וי"ד לרעה'.

לפעמים משתנה ההנהגה בין צדיקים ורשעים

ובזה יבאר הטעם שלא שמר הסדר בכלם כמו
שהתחיל 'עת ללדת' קדם 'עת למות' כי כן
היה ראוי להקדים הימין לשמאל צד הטוב לצד
הרע, אלא בקצת מהם הפך הסדר כגון 'עת
להרוג ועת לרפוא' וכיצא, לפי שהחסד והטוב
אינו בא תמיד לצדיקים והדין לרשעים כראוי
להם, אלא לפעמים משתנה סדר ההנהגה, שיש
צדיק ורע לו ורשע וטוב לו (ברכות ז, א).

בחידוש זה יובא הקדמה לחידושים הבאים,
הנסובים על הפסוקים של העתים.

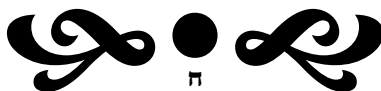
ויבאר, שיש עשרים ושמונה מחנות שבהם
הירח מקיף את העולם, והן הן מחנות השכינה
שדנה בהם את העולם. ואלו שהם בזמן חסרון
האורה, הם מצד שמאל מצד הדין, והנולד בהם אף
אם הוא צדיק, יהיו עניניו בחסרון, ושכרו יהיה שמור
לעתיד. ומי שנולד בזמן ריבוי האורה שהוא בצד ימין
והחסד, אף אם הוא רשע, יצליח בעולם הזה, ויענש
על העבירות לעולם הבא.

אמנם כשישראל צדיקים, אז כל הכ"ח מחנות
נכנעים להם כמרומז בפסוקים.

וכאן הפסוקים מרמזים לכך, שיש כאן כ"ח

פרי שמשון

ד. שחב"ה רב וגדול על המולות, ובכוחו לשנות לטובה את כל הכ"ח עתים וכל הכ"ח מחנות. ה. יש י"ד מחנות שחם מעת ריבוי האורה ונשפע י"ד
עתים לטובה, ויש י"ד מחנות מזמן מיעוט האורה ומהם נשפע י"ד עתים לרעה. ו. בקיץ אור היום מתארך על חשבון חושך הלילה, ובחורף להיפך
חושך הלילה מתארך על חשבון אור היום. והלילה מרמז לדין והיום לחסד, והיינו שגם מה שנראה דין כי נולד בעתים של שמאל, מכל מקום הוא
טוב לצדיק. וגם מה שנראה חסד שטוב לרשע שנולד בעתים של ימין, הוא לרע לו. ז. הם לויים זה מזה, וביחד נחיה יום שלם ומושלם. ח. כפי שנתבאר
לעיל, שהטוב והרע הם משלימים זה את זה, כך יבוארו כל הכ"ח עתים, לאו דוקא באופן שמתנגדים זה לזה כפשוטו, אלא באופן שמשלימים זה
את זה.

מגילת קהלת חידוש ד

ביאור הקשר בין לידה למיתה

לְמוֹת, שְׁמִי שְׁנוֹלֵד בְּעֵת רְצוֹן וּבְמָזָל טוֹב, יֵשׁ
לוֹ יוֹתֵר אֲרִיכוֹת יָמִים מִמִּי שְׁנוֹלֵד בְּעֵת שְׁלִיטֹת
הַשְּׂמָלָל, וְכִמּוֹ שְׁאֲמָרוּ ז"ל (מ"ק כה, א) בְּנֵי חַיִּי
מְזוֹנֵי לָאוּ בְּזִכְוֹתָא תְּלִיָא מִלְּתָא.

ג. עת ללדת בזמן שאם לא תלד, תמות

וְעוֹד יֵשׁ לוֹמֵר, אֵימָתִי הוּא 'עֵת לְלָדֵת' בְּזִמְנָא
שֶׁהוּא 'עֵת לְמוֹת', דְּאֲמָרִינָן בְּבָבָא בְּתָרָא
פְּרָק קַמָּא (טז, א), 'חֲלַל אֵילוֹת תִּשְׁמַר' (איוב
לט, א), אֵילָה זֹו רַחֲמָה צַר, וּבִשְׁעָה שְׁכוּרְעַת
לִילֵד אֲנִי מְזַמֵּין לָהּ דְּרָקוֹן (-נחש) וּמִכִּישָׁה
בְּבֵית הָרַחֵם וּמִתְרַפֶּה וְיולֵדֵת, וְאֵינּוּ מְקַדִּים
רַגְעַ וְאֵינּוּ מְאַחֵר רַגְעַ וְכו', וְזֶהוּ עֵת לְלָדֵת וְעֵת
לְמוֹת אִם לֹא הִיְתָה יולֵדֵת.

ע. עת ללדת בזמן שיש סכנת מיתה

וְהֵכִי נִמֵּי אֲמָרִינָן הָתֵם (שם) יַעֲלֶה זֹו אֲכֹזְרִית עַל
בְּנֵיהּ, וּבִשְׁעָה שְׁכוּרְעַת לִילֵד עוֹלָה לְרֹאשׁ
הָהָר כְּדִי שֶׁתַּפֵּל מִמֶּנָּה וּתְמוֹת, וְאֵינּוּ מְזַמֵּין לָהּ
נֶשֶׁר וּמְקַבְּלוֹ בְּכִנְפֶיהָ, וְאֵינּוּ מְקַדִּים וְאֵינּוּ
מְאַחֵר אֶפְלוֹ רַגְעַ אֶחָד וְכו', וּבְעֵת הַלֵּדָה הִיְתָה
עֵת לְמוֹת אֲלֵמָלָא לֹא בָא הַנֶּשֶׁר, וְכֵן הָאִשָּׁה
בְּעֵת לְדִתָּהּ הִיא בְּסַכְנָה גְדוֹלָה (שבת לב, א).

סיכום החידוש:

ג. עת לְלָדֵת בזמן שהוא עת לְמוֹת, שעל ידי
הכשת הנחש, האילה יולדת. ואם לא היתה יולדת,
היתה מתה.

וכן באופן דומה שבזמן הלידה יש סכנה. אצל
היעלה עת לְלָדֵת בזמן שהוא עת לְמוֹת אם לא היה
בא הנשר ומציל את הוולד. וכן האשה כאשר הוא
עת לְלָדֵת, גם עת לְמוֹת שהיא בסכנה גדולה.

ע. עת לְלָדֵת וְעֵת לְמוֹת (ג, ב).

א. בתחילה ולעתיד אשה יולדת בכל יום ללא צער

דְּבַר יְדוּעַ שְׁכָל מַה שְׁאֲמָרוּ ז"ל שִׁיְהִי לְעִתִּיד,
כְּגוֹן עִתִּידָהּ אִשָּׁה שֶׁתֵּלֵד בְּכָל יוֹם (שבת ל, ב),
וְכִיצָא, כְּכָר הִיָּה כֶּךָ בְּתַחֲלֵת הַבְּרִיאָה קִדְּם
הַקְּלָקוּל. וְכֵן מְצִינוּ בְּאֶדָם וְחָהָה שְׁעָלוֹ לְמִטָּה
שְׁנִים וַיְרִדּוּ אַרְבָּעָה (סנהדרין לה, ב), וְעוֹד אֵימָא
בְּמִדְרַשׁ יִלְקוּט (בבבא קט"ז, א) עַל פְּסוּק (ויקרא
כו, ד) וְנִתְּנָה הָאָרֶץ יְבוּלָהּ, לֹא כְּדֶרֶךְ שְׁעוּשָׁה
עֲכָשׁוּ, אֲלֵא כְּדֶרֶךְ שְׁעוּשָׁה בִּימֵי אָדָם הָרִאשׁוֹן,
שֶׁהִי נֹוטֵעַ אֵילָן וְעוֹשָׂה פְּרוֹת בּוֹ בְּיוֹם וְכו' עכ"ל.

ע. עת ללדת בצער משום עת למוות שנגזר מיתה

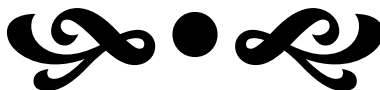
וְזֶהוּ שְׁאֲמַר הַכְּתוּב לְמָה יֵשׁ 'עֵת לְלָדֵת', לְפִי
שִׁישׁ 'עֵת לְמוֹת', לְפִי שְׁחָטָא אָדָם וְגַרְם
הַמִּיתָה גַּרְם נִמֵּי צַעַר הִרְיוֹן וְעַבּוּר, וּמִשּׁוּם הֵכִי
יֵשׁ עֵת מוּכָן לְלָדָה אַחֵר צַעַר הָעַבּוּר. אֲכָל אִם
הִיָּה הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם בְּתַקְוָנוֹ בְּלִי הַקְּלָקוּל, לֹא
הִיָּה צָרָה לְגֹזֵר עֵת הַלֵּדָה, שֶׁהִי כוֹלִיָּה יוֹמָא
זְמַנִּיָּה הוּא, וְהִיְתָה אִשָּׁה יולֵדֵת בְּכָל יוֹם בְּלִי
צַעַר כָּלָל, וְעַבּוּר וְלָדָה הִיוּ בָּאִים כְּאֶחָד.

ב. הנוול בעת רצון ימות באריכות ימים

וְעוֹד יֵשׁ לוֹמֵר, 'עֵת לְלָדֵת' זֶה מוֹרָה עַל 'עֵת

נתבאר הקשר בין העיתים, בכמה אופנים. א,
לאחר החטא, יש עת לְלָדֵת, משום שעת לְמוֹת נגזר
מיתה על האדם בעקבות החטא. אך לפני כן, וכן
לעתיד, אין עת ללידה ואשה יולדת בלי צער כלל.

ב, לפי עת לְלָדֵת, כך אפשר לדעת עת לְמוֹת,
שמי שנולד במזל לא טוב לא יאריכו ימיו, ומי
שנולד במזל טוב יאריכו ימיו.

אור החיים הקדוש - רבי חיים בן רבי משה זיע"א

ולזבולון אמר שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך (לג, יח)

שמח זבולון וגו'. הגם שבענייני עולם הזה בכללות אין לשמחה בהם דכתיב (קהלת ב') ולשמחה מה זה עושה, אמר הנביא שזבולון ישנו בשמחה הגם ביציאתו מבית המדרש לסחורה, והטעם כדי שיתקיים יששכר באהלו כאומרו ויששכר באהליך. עוד ירצה, לפי

שאין אדם יודע ביציאתו לסחורה אם יצליח אם לא עד שיחזור מוצלח, לזה אמר לזבולון שמח מעת יציאתך כי בודאי שתצליח, והטעם כיון שיששכר באהליך, שליח מצוה אתה לזון לומדי תורה, וכינה אהל יששכר לזבולון כי הוא הבונה אהלו.

שארית ישראל - רבי ישראל דוב בער בן רבי יוסף זיע"א

ויעקב נסע סמטה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סמט על כן קרא שם המקום סכות (בראשית לג, יז).

ובדרך הלצה יאמר הפסוק לרמז ששכאדם בונה בית חדש צריך לבנות סוכה גם כן, וזהו ויעקב נסע סכותה' בעת ויבן לו בית', רק שנכון הדבר להחזיק הסוכה בטהרה אפילו כל ימות השנה ולקבוע איזה עתים

ללמוד או להתפלל בשם, אבל זהו בודאי לא נכון שתיכף אחר סוכות נוהגין חס ושלום דרך בזיון בהסוכה, ועושים אותה מדור לבהמות, וזהו מרמז הכתוב כמתמיה ולמקנהו עשה סוכות', ודי למבין.

ישמח ישראל - רבי ירחמיאל ישראל יצחק בן רבי יחיאל זיע"א

מה שנקרא חג הסוכות זמן שמחתינו, כל זמן שהאדם איננו נכנע ושפל בעיני עצמו, היינו שאיננו יודע ומכיר את עצמו, לא יוכל לשמוח בחלקו, כי לפי גאותו חסר לו תמיד,

ומה גם שדואג תמיד על פחיתות כבודו, אבל על ידי הכנעה האמתית שזוכה בחג הסוכות הוא שש ושמח בחלקו שנפל לו בגורלו, ולא חסר לו כלל, ועל ידי זה הוא זמן שמחתינו.

בן לאשרי - רבי יצחק בן רבי אשר אנטשיל הכהן זיע"א

שמחת תורה וחג הסוכות: התחלת תורתנו הקדושה ב"ב", וסיימה ב"ל", ונביאים התחלתן ב"ר" וסיום ב"ל", צירוף "לולב", רמז

שבחג הסוכות שנוהג בו מצות לולב מסיימין התורה, וגימטריה "חיים", כדכתיב (משלי ד, כב) 'חיים הם למוצאיהם'.

לימוד יומי מהספר הקדוש יסוד ושורש העבודה

מהאי גברא רבה ויקרא, מחצב סנפירא וכו', כמוהר"ר אלכסנדר זיסקינד בכמוהר"ר משה.

סוכות

כוונת הלולב

נגד ח"י נענועים של הלולב, והם נגד ח"י ברכות בתפילה, נגד ח"י אזכרות של הבו לה' בני אלים, נגד ח"י אזכרות של קריאת שמע. ונענוע לשש צדדים כמנין ו', ושלוש נענועים בכל צד הם ח"י כו'. עד כאן לשונו. והאריז"ל כתב כוונות עצמות ונוראות בנענועים אלו, ובודאי לאו כל מוחא סובל לא לכוין כוונותיה, יאתה אנוש כערכי יכוין כוונה פשוטה ההכרחי ומינה לא תזוע, והוא שבכל הלילה והבאה שבכל ניענוע וניענוע יכוין במחשבתו בזה הלשון, לשם יהוד קודשא ב"ה ושכינתה לעשות נחת רוח ליוצרי, ובודאי ברור הוא לכל משכיל שאם יכוין כוונה זו בשמחה עצומה מאוד, יחשב לפני המקום ברוך הוא כאלו כיון בכל הכוונות שכוננו בהם אנשי כנסת הגדולה, כי 'מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם' וגו' (דברים י, יב), כמאמר הכתוב (משלי כג, כו) 'תנה בני לבך ל', שיהא לבו שלם עם ה' אלהיו ושמה במצותיו הקדושים מאוד, וכל מגמתו לעשות תקונים בעולמות העליונים הקדושים ויבא מזה נחת רוח ליוצרו ובוראו יתברך שמו ויתעלה, כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו לכוין את אשר לא תשיג יד שכלו. ובודאי אף מי שחננו ה' דיעה ובינה לכוין כל כוונות פרטיות של האריז"ל, צריך גם כן לצרף עמם הכוונה הזו. ויהיה האדם מאוד שלא יתנהג במצות בוראנו ברוך הוא ויברך שמו כמצות אנשים מלומדה רחמנא לצלן, ודי בהערה זו.

ואלו מקומות שאמרו לנענע בהם לפי דברי הבית יוסף, בהודו לה' תחלה וסוף, ובאנא ה' הושיעה נא ב' פעמים. וכן הוא דעת האר"י ז"ל על פי זוהר הקדוש והתקונים על דרך הסוד, אך בזה לא השוו מדותיהם, שלדעת הבית יוסף בשלחן ערוך מנענעים ב' פעמים בהודו שבסוף הלל לפי שכופלין הפסוק ב' פעמים, ולדעת האר"י ז"ל אין מנענעין אלא פעם אחת באמירת פעם ראשון ולא כשכופל אותו. אך דעת הרמ"א, שהשליח ציבור מנענע גם ביאמר נא ישראל, והקהל מנענעים בכל פעם שאומרים הודו. ויהיה האדם מאוד לכוין בנענועים דהלל גם כן כוונה הנ"ל.

הנה על פי רוב מפקיין לקריאת הלל, ושוהין בין תפלת העמידה לקריאת הלל עד שיבואו כל האתרוגים לבית הכנסת, ולעולם יהא אדם ירא שמים לבל יעבור זמן ההוא בחג הקדוש הזה לבטלה, אך יעסוק בתורה באותו שעה.

ויהיה מאוד לשמוע הפרשה מפי הקורא בכוונה המבוארת למעלה בערב שבת קודש בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום. וכשיגיע לפסוק 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור' וגו', ישמח בלבו שמחה עצומה עד מאוד על שזכה אל קיום מצות עשה זו היום, ויתן הודאה עצומה במחשבתו שהחיה אותו עד עת מצאו לקיים מצות עשה זו לעשות נחת רוח לפניו יתברך שמו בזה, ודי בהערה זו.

באשמורת הבוקר של יום ראשון דחג, יכין עצמו אל קיום מצות עשה מן התורה, נטילת הד' מינים, כמו שכתוב (ויקרא כג, מ) 'ולקחתם לכם ביום הראשון' וגו'. ויתבונן מקודם אם הנגן החמה, ואז יברך על הלולב בסוכה דוקא, כן כתב האריז"ל על פי סוד גדול שברכת נטילת לולב עם הנענועין יהיה דוקא בסוכה, וכן נוהגין היראים וחרדים לדבר ה'.

וקודם הברכה יאמר לשם יהוד כו' בכוונה עצומה, ויתפלל גם כן תפלה קצרה כאלו כיון בכל הכוונות שכוננו בהם אנשי כנסת הגדולה.

ויברך ברכת הלולב בשמחה עצומה עד מאוד, ויתן הודאה גדולה ועצומה ליוצרו ובוראו יתברך שמו שזיכה אותנו עם קדוש במצוה רבה זו. וגם בברכת שהחיינו יתן במחשבתו הודאה גדולה ועצומה, כנ"ל בשערים הקודמים כוונת ברכה זו.

ואחר כך יתחיל לעשות הנענועין. ועל פי כתבי האריז"ל הוא על סדר זה, דרום צפון מזרח מעלה מטה מערב. ובכל רוח יעשה שלש נענועין, ובכל נענוע ונענוע צריך הולכה תחלה ואחר כך הבאה. ויהיה מאוד שלא יגע ראש הלולב לכותל בעת הנענוע של הולכה. גם בנענוע החמישי שהוא למטה יזהר שלא יתפך ראש הלולב למטה, אלא לעולם יוליך ויביא בראש הלולב למעלה, ובנענוע זה החמישי תהיה ההולכה לצד מטה וההובאה לצד מעלה עד כנגד החזה הפך הנענוע הרביעי של צד מעלה. ובכל הבאה יגיעו האתרוג והלולב בחזה, כל זה מהאריז"ל.

ועייין אדם בכתבי האריז"ל מהתקונים הנפלאים והנוראים הנעשים בעולמות העליונים הקדושים על ידי הנענועים, וידע מה העבודה הזאת לנו עם קדוש, ואז בודאי יגיל וישמח שמחה עצומה עד מאוד בעת הנענועים מהתקונים הנפלאים והנוראים שיעשו על ידו בעת ההיא בעולמות העליונים הקדושים, ועושה בזה נחת רוח גדול ליוצרו ובוראו יתברך שמו ויתעלה זכרו וצלד.

וגודל מעלת הנענועים הלא המה באו כמה פעמים בזוהר הקדוש, ולמען אהבת הקיצור קצאתי במקום הראוי להאריך. והנני שם לפניך מאמר אחד מזוהר הקדוש פרשת פנחס (רנה, ב) וזה לשונו, לולב כן צדיק דדמי לחוס השדרה דביה ח"י חוליוין לקבל ח"י נענועין דלולב, ואיגון לקבל ח"י ברכאן דצלולת, לקבל ח"י אזכרות דהבו לה' בני אלים, לקבל ח"י אזכרות דקריאת שמע. ונענוע לשית סטריין בחושבן ו', ותלת נענועין בכל סטרא אגון ח"י כו' (לולב זה צדיק שדומה לחוס השדרה שבו ח"י חוליות

בקשת רבינו בצוואתו:

בקשתי היא במאד מאד שיקבעו בו שעור לימוד בכל יום, ומבטיח אני אותם שאהיה מליץ טוב בתמידות בעדם בעולם העליון,

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל ז"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

עורך: הרב עוזיאל אדרי רב המרכז הרפואי סורוקה

חג שמחת תורה עת רצון למעלה בשמים

ראה זוהר הקדוש (ח"ב רמח, ב). צלותא פסילאן גניז לון. כמו שכתב ב"ליקוט מנחם" (רא). איתא במסכת חגיגה (יז, א), חג אחרון של סוכות שמיני עצרת רגל בפני עצמו הוא הני מילי לעניין פז"ר קש"ב. במאר רבי מנחם מענדל מרמינוב זיע"א "פז"ר קש"ב" היינו התפילות הנפזרות, "פז"ר" מלשון "מפוזר" שכל התפלות שהתפללו שלא בכוונה במשך כל השנה ונדחו משערי תפילה ולא עלו למעלה, עתה בחג שמיני עצרת "קש"ב" מלשון "מקשיב" הקב"ה מקשיב להם ומושיעם, ועתה בעת רצון זו עולים ונקטרים כקטורת לפניו יתברך ומתקבלות בחסד וברחמים. וכידוע סגולת היום הקדוש שמחת תורה "לקבץ מפוזרים" בהתקבצות עם ישראל בשמחה וריקודים לכבוד התורה הקדושה.

יוחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה ותג האסיף בצאת השנה באוספך את מעשיך מן השדה' (שמות כג, טז). ויוחג האסיף בצאת השנה" מוסב על "חג הסוכות". וצריך להבין הלא באמת חג הסוכות הוא ראשית השנה ולא "בצאת השנה".

ויש לומר שמדובר כאן "בצאת השנה" על תפילות של "השנה שיצאה" על התפילות של השנה שעברה שהתפללו בלא כוונה ולא עלו למעלה, על זה בא הכתוב ואומר "יוחג האסיף בצאת השנה", שעתה בחג שמחת תורה הוא עת רצון גדול בשמים, של קבלת התפילות של כל השנה כולה, וזה הזמן לאוספם ממקום שנדחו לשם, ולעלותם למעלה שקיבלו ברחמים וברצון.

כמו שכתב ב"ספר חסידים" שכל התפלות שהתפללו שלא בכוונה שנדחים משערי תפלה, הקב"ה אוספם.

חידושי תורה של "הצדיק מרעננה" על ספר בראשית

הקב"ה חפץ במעשיהן של הנלחמים עם היצר

שהמצווה פועלת למעלה הוא מצד כח הנשמה שבו, מובן אשר לפי ערך הזדככות וצדקת וקדושת האיש כן שורה בו חלקי הנשמה העליונה. כמו שכתב בזוהר הקדוש (ח"ב ד, ב). את חזי, בר נש כד אתיליד יהבין ליה נפשא, מסטרא וכו' אופני הקודש, זכה יתיר, יהבין ליה רוחא מסטרא חיות הקודש, זכה יתיר, יהבין ליה נשמתא מסטרא דכרסייא, וכו', זכה יתיר, יהבין ליה וכו', והאי איתו שולטנותיה בכל רקיעין, ובכל אופנים ושרפים וחיוון, ובכל חיילין ותוקפין דלעילא ותתא. [בא וראה, כשנולד איש, נותנים לו 'נפש' מצד וכו', אופני הקודש, זכה יותר, נותנים לו 'רוח' מצד חיות הקודש, זכה יותר, נותנים לו 'נשמה' מצד כסא הכבוד, וכו' זכה יותר, נותנים לו וכו', ושלטון בכל הרקיעים ובכל האופנים והשרפים וחיות הקודש והכוחות שלמעלה ולמטה]. אם כן אדם כשר וצדיק פועל במצותיו יותר ממה שפועל מצות פשוט עם. ולפי האמור יש לפרש דברי במדרש רבה (בראשית פ"ב, ה). 'זהארץ היתה תוהו ובוהו' אלו מעשיהם של רשעים 'ויאמר אלקים יהי אור' אלו מעשיהם של צדיקים אבל איני יודע איזה מהם חפץ אם במעשה אלו ואם במעשה אלו כיון דכתב 'וירא אלקים את האור כי טוב' הוי במעשיהם של צדיקים חפץ ואינו חפץ ברשעים.

והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום ורות אלקים מרחפת על פני המים' (א, ב). אמרו רז"ל במדרש רבה (בראשית פ"ב, ה). רבי אבהו ורבי חיאי רבה, רבי אבהו אמר מתחילין ברייתו של עולם צפה הקב"ה במעשיהן של צדיקים ומעשיהן של רשעים הדא הוא דכתיב 'כי יודע ה' דרך צדיקים' (תהלים א, ו). 'זהארץ היתה תוהו ובוהו' אלו מעשיהן של רשעים, 'ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור' (א, ג). אלו מעשיהן של צדיקים, אבל איני יודע באיזה מהם חפץ אם במעשה אלו ואם במעשה אלו, הוי דכתיב 'וירא אלקים את האור כי טוב' (א, ד). הוי במעשיהן של צדיקים חפץ ואינו חפץ במעשיהן של רשעים.

עיינ מה שכתב בספר 'שם משמאל' (שבועות ה). בשם אביו הגאון הקדוש האבני נזר' זיע"א הגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה זה שהמצוות הנעשים בידי בשר ודם קרוין מחומר פועלים ומתקנים עולמות עליונים, הוא מטעם שישאלם הם שלוחי השם יתברך לעשות המצוות, ושליח של אדם כמותו והמעשה מתיחס להמשלה, אם כן הרי הוא כאלו השם יתברך בעצמו עושה, ועל כן פועל כל כך למעלה, עד כאן דבריו. ואם כן יש לומר שבדואר עשיית הקוף, אם כשנעשה המצוה מאלה אינה כלום, ואינה פועלת רק כשעושה אותה בן דעת אדם, שיש בו נשמה מעליונים וחלק אלקי ממעל, כי מאחר שבמעשה זו משותף בה כח הנשמה שהיא מעליונים על כן פועל מה עליונים, כי לכאורה אם הטעם משום דין של חיות, מה נפקא מינה אם העושה המצווה הוא אדם צדיק וקדוש או הוא איש פשוט, שמאחר שכל המעשה מתיחס להמשלה, מה נפקא מינה מי הוא השליח, אך לדברינו שכל מה

ברכה משולשת

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל זי"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

כי ואם אראה שבאין לידי איסור אפריש אותם מן האיסור, הלך אחריהם שלוש פרסאות בתוך האגם, והם לא עשו כל רע, כאשר הגיעו לפרשת דרכים נפרדו והלכו כל אחד לדרכו, אמר אביי אילו הייתי אני בעצמי לא הייתי יכול להתאפק מלחטוא, כיון שכך ראה בעצמו חסרון גדול כזה, הלך ונשען בתהייה וצער על בריח הדלת של בית המדרש, בא זקן אחד, ושנה לו, כל הגדול מחבריו יצרו גדול הימנו, ואין לך להצטער על כך, כי לפי גדלותו של אדם כך גם יצרו גדול ממנו.

אם כן צריך להבין איך רוצה לומר ה'שם משמואל' בכוונת המדרש שהסלקא דעתך שהקב"ה יחפוץ במעשי הרשעים, היינו במעשים הטובים של הרשעים, והרי למעשים הטובים של הצדיקים יש יותר חשיבות, כי לצדיקים יש צער יותר גדול לכפות את היצר הרע מאשר לרשעים. אך אני מבטל דעתי בפני הגאונים הצדיקים אב ובנו ה'שם משמואל' וה'אבני נזר' זי"ע! בטח הבינו יותר ממני, ודעתי הקלושה בטלה נגדם.

ולעניות דעתי נראה לומר בעיקר כוונת דברי רז"ל במדרש, "מעשיהם של רשעים", הוא על הרשעים שבזוהן ליבם עושים כל דבר איסור בשאט נפש, וכשמגלים למוסר אוזנים הם אומרים "עיקר הוא הלב", העיקר להיות ישרים וטובים לבריות, ואכן הם באמת ישרים וטובים בליבם במצוות בן אדם לחבירו, אך מעשיהם רעים לשמים במצוות בן אדם למקום, ועל זה אומר המדרש שאין הקב"ה חפץ במעשים הטובים שלהם והם נחשבים לרשעים גמורים.

ויש לרמוז דבר זה בפסוק 'היטיבה ה' לטובים ולישרים בליבותם, והמטים עקלקלותם יולכים ה' את פועלי האווון שלום על ישראל' (תהילים קכה, ד-ה). "היטיבה ה' לטובים" היינו 'הצדיקים' שנקראים 'טובים', כמו שדרשו רז"ל עליהם כאן, במדרש רבה (בראשית יב, ו). אמר רבי בר סימון האור הגנוז שבו נברא העולם, אדם הראשון עמד והביט בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שראה הקב"ה מעשה דור אנוש, ומעשה דור המבול, ומעשה דור הפלגה, שהן מקולקלים, עמד וגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, שנאמר 'וירא אלקים את האור כי טוב' (א, ד). ואין 'טוב' אלא 'צדיקים', שנאמר 'אמרו צדיק כי טוב' (ישעיה ג, י).

אך 'ולישירים בליבותם' היינו 'הרשעים' שעושים כל דבר איסור ואומרים העיקר הוא 'הלב', אף על פי שהם ישרים וטובים בליבם לבריות. "המטים עקלקלותם" מכיון שדרכיהם עקלקלות ומעשיהם מקולקלים, שלא שאינם מצליחים לעמוד בניסיון, אלא במזיד ובשאט נפש רעים לשמים ומאסים במצוותם. "יולכים ה' את פועלי האווון" הם גם כן נחשבים לפועלי אוון' ולרשעים גמורים, כי מצוות התורה הקדושה הם גם מצוות בן אדם לחבירו, וגם מצוות בן אדם למקום, ועל כן אין הקב"ה חפץ אפילו במעשים טובים שלהם.

הבטיח בהקדמת ספריו: כל הלומד ויגיד בשמי דברי תורה, אני מתפלל עליו תפילה קבועה בכל יום ואמליץ טובה עליו לישועות מכל צרה, לשפע בכל טוב של קדושה והצלחה ברוחניות ובגשמיות בעוה"ז ובעוה"ב, ושיתעורר ליבו ברוח טהרה ויראת שמים לעבודת ה' באמת ובלבב שלם.

ושבר את חומת ברזל שבפניו ועשה מצוה, היה סברא ולומר שחפץ השם יתברך במעשיו יותר מהמעשים של הצדיקים, קא משמע לן שלא כן הוא, אלא שחפץ הקב"ה במעשיהם של צדיקים אינו חפץ במעשיהם של רשעים, והטעם מובן כנ"ל שעשיית הצדיק הוא בכח הנשמה שבו, ופועל בעולמות העליונים למעלה למעלה, אבל הרשעים שהנשמה מסולקת מהם ואין מעשים טובים שלו פועלים צורך גבוה כלל. עד כאן דבריו.

נמצא לפי דברי קודשו, שכוונת המדרש "מעשיהם של רשעים", הוא על המעשים הטובים של רשעים, שהרי אפילו רקנני שבישראל מלאים מצוות כרימון. כאומרם ז"ל במסכת גיגית (כו, א). אמר ריש לקיש אין אור של גיהנם שולטת בפושעי ישראל, קל וחומר ממזבח הזהב, מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב כמה שנים אין האור שולט בו, פושעי ישראל שמהלכין מצות כרימון דכתיב 'כפלח הרמון רקתך' (שיר השירים ד, ג). אל תקרי 'רקתך' אלא 'רקנני' שבך' על אחת כמה וכמה.

והמדרש רצה לומר שסלקא דעתך אמינא מאחר שיש לרשעים קושי וצער גדול לכפות את היצר הרע יותר מהצדיקים, על כן היה מקום לחשוב שהקב"ה יחפוץ במעשים טובים של הרשעים יותר מהמעשים הטובים של הצדיקים, שאצלם בניקל עולה בידם לכפות את יצרם ולעשות מעשים טובים, כי הקב"ה חפץ במעשיהן של אלה שנלחמים עם יצרם.

והגם שנהנה השקפת רז"ל נראה להיפך מזה, כי באמת הצער לכפות את היצר הרע, אצל הצדיקים יותר גדול מאשר אצל הרשעים, שהרי כל הגדול מחבריו יצרו גדול ממנו, והרי לעתיד לבוא היצר הרע נדמה להם לצדיקים כהר, ולרשעים כחוט השערה, וכן היצר הרע מניח את אומות העולם ומתגרה בכל כוחו יותר בישראל, ובתלמידי חכמים יותר מכולם.

כאומרים ז"ל במסכת סוכה (נב, א). דרש רבי יהודה לעתיד לבא מביא הקב"ה ליצר הרע ושוטטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים, צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה, הללו בוכין והללו בוכין, צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה, ורשעים בוכין ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה, ואף הקב"ה תמה עמהם שנאמר 'כה אמר ה' צבאות אלהים' יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני יפלא' (זכריה ח, ו). תנו רבנן 'ואת הצפוני ארחיק מעליכם, כי הגדיל לעשות' (ויאל ב, כ). זה יצר הרע שצפון וצומד בליבו של אדם, שמנח אומות העולם ומתגרה ומפתה את ישראל יותר מבני כל אומה אחרת, אמר אביי ומתגרה ומפתה את התלמידי חכמים יותר מכולם, ומעשה באביי ששמע אדם אחד שאמר לאשה אחת נקדים ונלך בדרך, כיון ששמע, אמר אביי בליבו אלך אחריהם בלי שירגישו

לישועת קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל

איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני זי"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

סוכות | גליון מס 516

הנה בתחלה מצוה עלינו התורה 'שמתחת בחגך', לשמח בשמחה שלמה. אמנם בהמשך אנחנו מצוים 'היית אך שמח', אך 'לשון מעוט. כלומר, די בשמחה מועטה. זאת ועוד, לקשנתבונן מיטב נגלה, כי הפסוק הראשון מדבר, מענין שמחתו של היהודי עם בני ביתו. כאשר על שמחה זו, אנחנו מצוים שתהיה שלמה. ברם הפסוק השני, עוסק בשמחה לפני ה', במקום אשר יבחר. ודוקא בה, נזכר לשון המעוט. אתמהה.

(זרע שמשון וירא חידוש ג)

מכאן שעושים סעדה לגמרה של תורה (שהש"ר א, ט). אפשר לתת טעם נאה בדבר, על פי מה שמספרת הגמרא (הוריות י,): על רב פפא ורב הונא ברה דרב יהושע, אשר בשעה שסיימו מסכת, התעשרו מעט ורקשו חלקת קרקע. לכן עושים סעדה בגמר מסכת, כדי שתהיה לסמן טוב, לזכות בעשירות. ואל זה נאמר (משלי לא, כח), 'עו והדר לבושה' (של תורה) ותשחק ליום אחיו, (ראה ב"ר נב, ב), הינו, שהיום אחרון, לצת גמרה של תורה, תהיה זמן שחוק ושמחה.

(זרע שמשון וזאת הברכה חידוש יא)

מגלת קהלת

אל תבהל על פיד ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלקים כי האלקים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעשים (קהלת ה, א).

בפסוק זה, מבקש שלמה המלך להורות לנו, שלא נרבה בברכות. רק שתהיה דעתנו קדם הברכה, לפטר באמצעותה, את כל מה שביאו לנו. מאותו המין ומאותה ברכה.

על זה הוא אומר, בהיותך תאב לאכילה, אל תבהל על פיד, לאכל בו קדם הברכה. ואף כאשר אתה מברך, אל ימהר לבך, להוסיף ולהרבות בברכות, 'להוציא' בפיך דבר לפני האלקים. ומדוע, כי האלקים בשמים ואתה על הארץ.

באור הדבר, כי הנה אומר דוד המלך בתהלים (קטו, טז), 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם'. ומקשה הגמרא (ברכות לה,): מן הפסוק (שם כד, א) 'לה' הארץ ומולוה', אלא, מתרצת הגמרא, 'כאן קדם ברכה, כאן לאחר ברכה'. כלומר, על ידי הברכה, קונה האדם את המאכל מה, ויהיה שלו.

אמר מעתה, חסר ומפרט הברכה, כדי לקנות מה' את דבר המאכל, לכן די בקנין אחד, ואין טעם וצורך להרבות בקנינים. זהו מה שאמר, 'כי האלקים בשמים ואתה על הארץ'. כי על ידי הברכה, רק השמים נשארו בבחינת 'השמים שמים לה', אך 'הארץ' נקנית ונתנת לבני האדם. 'על פן', עבור קנין זה, די בקנין שיהיה דברך מעשים. יתרה מזו, לא רק שדי בקנין אחד, אלא יש להמנוע מלהרבות בקנינים. כי הנה, כל הברכות והטובות, המבטחות בתורה לעושה, עוסקות בעניני עולם הזה, אשר יש להם גבול וקצבה ואינם נצחיים. שונה הוא, השכר בעולם הבא, שהוא נצחי ובלתי גבול.

וכך הוא מפרש: 'כי האלקים' יתן את עשר שכרך 'בשמים', שכר בלתי מגבל, בכמות ובזמן. אולם, כאן בארץ השכר מגבל. אי לבך, 'אתה' האדם, שהנך על הארץ, על פן גם אתה יהיו דבריך מעשים. עליו לתת קצבה והגבלה לברכותיו.

(זרע שמשון קהלת חידוש כ)

והנה בתורה, 'שמתחת בחגך', לשמח בשמחה שלמה. אמנם בהמשך אנחנו מצוים 'היית אך שמח', אך 'לשון מעוט. כלומר, די בשמחה מועטה. זאת ועוד, לקשנתבונן מיטב נגלה, כי הפסוק הראשון מדבר, מענין שמחתו של היהודי עם בני ביתו. כאשר על שמחה זו, אנחנו מצוים שתהיה שלמה. ברם הפסוק השני, עוסק בשמחה לפני ה', במקום אשר יבחר. ודוקא בה, נזכר לשון המעוט. אתמהה.

ויראה, כי התורה מבקשת לרמז כאן, לדברי הגמרא במסכת תגינה (ח,): 'מי שיש לו נכסים מועטין ואוכלים מרובין, מביא שלמים מרבים ועולות מועטות. נכסים מרבים ואוכלים מועטים, מביא עולות מרבות ושלמים מועטים'.

ובתחלה, כשאומר הפסוק, 'חג הסוכות תעשה לך באספף מגרנד ומינקב', תהיה מדבר באדם עני, אשר בקשי רב, אוסף לבדו די צרכו, מגרנד ומינקבו. מאידך, התברר הלא באוכלים מרבים. כנאמר, 'אתה ובנך ויבנך ועבדך ואמנתך ותלוי ותגר ותיתום ותאלמנה אשר בשעריך'.

אחד שכזה, צותה עליו התורה, 'שמתחת בחגך'. כלומר, להביא שלמי תגינה מרבים. אך בעולות, אינו מצוה להרבות, אחר ולא התברר בנכסים מרבים.

אולם הפסוק הבא, בו לא נזכר 'אתה ובנך ויבנך', מדבר במי שיש לו אוכלים מועטים. לצמת זאת, התברר הלא בנכסים מרבים, כנאמר 'כי ירכיך ה' אלקיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך'. אותו מצוה התורה, 'תמוג לה' אלקיך, בעולות מרבות, שהן כלייל לגבה. ובנוסף, 'היית אך שמח'. עליו להביא גם מעט שלמי תגינה, עבור אוכלי שעריך המועטים.

(זרע שמשון ראה חידוש ט)

לעתידי לבא וכו', מתקבצין ובאין עובדי כוכבים וכו', אמרו לפניו רבונו של עולם תנה לנו מראש ונעשה וכו', אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסבה שמה, לכו ועשו אותה (ע"ז ג).

יש לעיין ראשית, הלא הם יבקשו, לקבל את התורה קלה. מדוע איפה יתן להם ה', רק מצוה אחת. שנית, למה נבחרה דוקא מצוה סבה. ושלישית, מפני מה נקראת מצוה סבה, 'מצוה קלה'.

אלא יש לבאר, על פי דברי המדרש (פסיקתא דרב כהנא כט), למה צוה הקדוש ברוך הוא לישראל, לעשות סבה תכף אחר יום הכפורים. שאם נתחילו ישראל גלות ביום הכפורים, מחמת עונותיהם, יגלו לספק מביתם, ויחשב להם כאלו גלו. וכן אנו מבקשים בתפלה, שנקדם בקיטתנו לספק, 'בזכות צאתי מבית החוצה, יחשב לי בזה, כאלו הרקתי גידול'.

והנה כתבו המפרשים (ראה אלשי"ך פר' שמות), שטעם גלות מצרים, כדי לצרף ולזכר את גופם של בני ישראל, שיהיו ראויים לקבל את התורה. וכמו שנאמר (דברים ד, כ), 'ויצא אתכם מכור הנהר' ממצרים'. כי התורה נקנית ביסורים (ברכות ה), ואי אפשר לקנותה בלעדיות.

כך גם לעתידי. כאשר יבקשו האמות לקבל את התורה, יהיו צריכים אף הם, להקדים ולסבל על גלות. או אז, יתן להם ה' את מצות הסבה, כדי שזו תחשב להם כגלות. וזה מה שיאמר להם, 'מצוה קלה יש לי'.

כי גלות הסבה קלה יותר מאשר גלות האמות, וזהו שכתבנו 'מצוה קלה יש לי'.

לקבלת העלון במייל lk0772027554@gmail.com

קול הישועות

פנינים ומזמורי השכל בפרשת השבוע
מתורת הזרע שמשון זי"ע

0733-454-554

לפרטים, הערות והארות, הקדשות
והנצחות: 05276-97791

לקבלת הגליון במייל:

z0772027554@gmail.com

הפעילות בחסות מידעדרום:

08-9979095

עימוד: פרונט - מ. מנדלזון' טל:

gmail.com@2455735 דוא"ל: 0504161728

כל הזכויות שמורות ניתן להדפיס לצורך
אישי בלבד

נא הצטרפו לתורמים הרבים
ותראו ישועות

~ עמדות נדרים פלוס >

תולדות שמשון

~ קול הישועות 0733-454-554

~ הפקדה בבנק: 20-489-411390

לרפואת וישועת עם ישראל.

עריכת והפצת הגליונות לזכות:

אברהם ישעיהו בן לאה, מיכאל בן

דבורה, יעקב יואל בן סימא שמחה,

ישראל בן חיה אהובה וזוג' מלכה שושנה

בת שירה לאה, הדסה בת ליבי, יצחק

פנחס בן ביילא, רחמים בן חנה ברכה,

ניסים בן מרסל, חיים מאיר בן עלקא,

שמעון בן תמר, יעקב בן תמו ומסעודה

מרסל בת פרחא,

לרפואה שלמה

חיה בת שולמית שרה, הדסה בת ליבי,

הרב יוסף בן מזל טוב, מכלוף בן ימנה

לעילוי נשמת:

שירה לאה בת יעקב הכהן,

דבורה רות בת לייבל לואיס,

יצחק בן עיישה, שלום פרץ בן חיים,

מרדכי בן שושנה, קלודין מזל בת סול,

דורה דינה בת סטה

לזיווג הגון בנקל בקרוב, ובני חיי ומזוני:

יצחק חי בן טובה,

חוה לאה בת פלורה,

מכון תולדות שמשון

לז"נ הגאון המקובל חסידא קדישא

רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע

ללמוד • להתענג • להושע

דמי יזכור מעבירים למכון תולדות שמשון

קנו לכם סניגור ליום הדין.
בתרומה למכון תולדות
שמשון-

תזכו לסניגור טוב
מאין כמותו
ליום הדין